

УДК 343.343.6+351.746.1+343.343.5
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.23>

З. А. Загиней-Заболотенко

orcid.org/0000-0002-8679-124X

доктор юридичних наук, професор,

*в.о. завідувача відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою
Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України*

ПОРУШЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Прикордонна безпека України сьогодні як ніколи повинна належно забезпечуватися як через захист державних кордонів України Державною прикордонною службою України, так і через створення ефективного механізму кримінально-правової протидії правопорушенням, що вчиняються шляхом її порушення. На сьогодні прикордонна безпека, без сумніву, є частиною національної безпеки України, оскільки кордон, як вдало зазначає Ю. Б. Курилюк, «є першоосновою правопорядку будь-якої держави, адже без існування чітко окреслених і нормативно врегульованих меж свого суверенітету держава, як основний суб'єкт забезпечення правопорядку, не спроможна визначити територію, де діятимуть установлені нею правові норми й уповноважені органи охорони правопорядку» [1, с. 1]. Події в Україні, починаючи з 2014 р. і до сьогодні, демонструють важливість забезпечення прикордонної безпеки України, яка порушується, як правило, завжди під час посягання на інші складові національної безпеки України, а саме порушення може бути вчинено з будь-якою метою, що не впливає на кваліфікацію.

Враховуючи дію воєнного стану на території України та оголошеної мобілізації, порушення прикордонної безпеки може вчинятися з метою ухилення від призову на військову службу під час мобілізації (далі – ухилення від мобілізації). Наприклад, за повідомленням Державної прикордонної служби України, на українсько-польському кордоні затримали кропивничанина, який намагався перетнути державний кордон України з підробленим записом у паспорті про те, що він постійно проживає на території Німеччини. Загалом за дві доби у Львівській області зафіксували 11 спроб незаконного перетинання державного кордону з документами, які мають ознаки підробок. Усі затримані – чоловіки призовного віку. У дев'ятох з них виявили підробку в тимчасових посвідченнях військовозобов'язаного й довідках військово-лікарської комісії, а один мав накази про бронювання й службове відрядження з ознаками фальсифікації [2]. У цьому повідомленні йде мова про те, що в діях вказаних осіб міститься склад кримінального право-

порушення, передбаченого ст. 358 КК. Водночас ігнорується та обставина, що у таких ситуаціях порушується й прикордонна безпека України.

Стан дослідження. Проблема сутнісного розуміння прикордонної безпеки України, а також характеристики кримінальних правопорушень, які посягають на цю складову національної безпеки України, була предметом дослідження таких науковців, як А. М. Бабенко, О. Ф. Бантишев, О. О. Дудоров, Ю. Б. Курилюк, В. Л. Зьолка, Т. Є. Огнев, А. М. Притула, Є. Д. Скулиш, С. О. Філіппов, М. І. Хавронюк, С. І. Халимон, В. В. Шаблистий, О. В. Шамара та інших. Після повномасштабного вторгнення російської федерації 24.02.2022 на територію України утворилася специфічна емпірична база для розгляду окремих аспектів кваліфікації порушення прикордонної безпеки України. Йдеться, зокрема й про такі порушення у формах незаконного переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК) та незаконного перетинання державного кордону України (ст. 332-2 КК), вчинені з метою ухилитися від мобілізації. Водночас у працях як цих, так і інших науковців вказані питання практично не висвітлюються.

Метою дослідження є визначення окремих аспектів кваліфікації порушення прикордонної безпеки України з метою ухилитися від мобілізації.

Виклад основного матеріалу. Прикордонна безпека України, як це впливає з аналізу норм розділу XIV Особливої частини КК, може порушуватися вчиненням багатьох кримінальних правопорушень. Водночас мета ухилитися від мобілізації може мати місце фактично у разі незаконного переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК) та незаконного перетинання державного кордону України (ст. 332-2 КК).

Аналіз статистичних даних про кількість облікованих кримінальних правопорушень за статтями 332 та 332-2 КК показує, що їх динаміка довоєнного та воєнного часу досить нестабільна. За даними Офісу Генерального прокурора у «довоєнні» 2020 та 2021 рр було обліковано 278 та 327 кримінальних проваджень за

ст. 332 КК, 35 та 37 кримінальних проваджень за ст. 332-2 КК (відповідно), з яких у 90 і в 119 провадженнях за ст. 332 КК та в 25 і в 19 провадженнях за ст. 332-2 КК особам вручено повідомлення про підозру (відповідно). У «воєнні» 2022 та 2023 рр спостерігаємо збільшення динаміки кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332 КК (у 2022 р. обліковано 1225 правопорушень, з яких у 590 провадженнях особам вручено повідомлення про підозру, та у 2023 р. обліковано 2301 правопорушення, з яких у 1547 провадженнях особам вручено повідомлення про підозру). Водночас у вказані роки нестабільною була динаміка кримінальних правопорушень, передбачених ст. 332-2 КК – спочатку спостерігаємо збільшення цієї динаміки у 2022 р. (обліковано 75 кримінальних правопорушень, а в 29 з них особам вручено повідомлення про підозру), а згодом її зниження навіть порівняно з «довоєнними» 2020 та 2021 рр (обліковано 16 кримінальних проваджень, а в 9 провадженнях особам вручено повідомлення про підозру) [3]. Нестабільна є й динаміка засуджених осіб за статтями 332 та 332-2 КК. Згідно з даними Державної судової адміністрації України за ст. 332 КК було засуджено 48 осіб (у 2020 р.), 60 осіб (у 2021 р.) та 120 осіб (у 2022 р.) і за ст. 332-2 – 12 осіб (у 2020 р.), 18 осіб (у 2021 р.) та 16 осіб (у 2022 р.) [4].

Зі статистичних даних не вбачається, який відсоток осіб, яким вручено повідомлення про підозру, перетинали / мали намір перетнути державний кордон України з метою ухилитися від мобілізації. Водночас з аналізу Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР) можливо встановити, що в окремих випадках прикордонна безпека України порушується саме з такою метою. Дослідники проблеми кримінальної відповідальності за ст. 336 КК вказують на те, що загалом ухилення як ознака складу кримінального правопорушення, передбаченого цією статтею, його суспільно небезпечне діяння, може мати форму бездіяльності (чистої та змішаної), а також дії. Зокрема, А. Ю. Александрова зауважує, що ухилення під час мобілізації у формі змішаної бездіяльності має місце, зокрема, у разі, коли особа, отримавши один з документів (мобілізаційне розпорядження, повістка тощо), виїжджає за кордон з наступним нез'явленням в установлений час до визначеного місця. При цьому, характеризуючи ухилення від мобілізації шляхом дії, авторка вказує лише самокалічення, симулювання хвороби, підроблення чи придбання документів, які дають право на звільнення від призову тощо [5, с. 81]. Водночас вона не висловлює свою думку, чи може ухилення від мобілізації вчинятися шляхом порушення прикордонної безпеки України.

Пошук в ЄДРСР обвинувальних вироків за ст. 332-2 КК дозволив виявити три вирокі одного суду (Білгород-Дністровського районного суду Одеської області) з типовим кейсом та кваліфікацією дій обвинувачених, які намагалися незаконно перетнути державний кордон України з метою ухилитися від мобілізації (вироки від 07.11.2023 у справі № 495/11400/23, від 07.12.2023 у справі № 495/12714/23, від 14.12.2023 у справі № 495/13291/23). Згідно з формулюванням обвинувачення, яке, наголошує, є типовим у цих трьох вироків, судами визнано доведеним, що засуджені, які підлягали мобілізації відповідно до законодавства України, під час проходження прикордонного контролю, надали підроблені документи, а саме тимчасові посвідчення військовозобов'язаних та довідки військово-лікарських комісій (далі – ВЛК), в яких містилися недостовірні відомості щодо визнання їх непридатним до військової служби, які перед тим замовляли у невстановленої особи через месенджер «Телегроам», сплативши відповідну суму, однак у результаті оперативних дій працівників прикордонних загонів засуджені були затримані. Однаковою є і кваліфікація дій в цих вироків, а саме ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 332-2; ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358; ч. 4 ст. 358 КК. Суд, обґрунтовуючи таку кваліфікацію, безпосередньо дослідив докази, які свідчать про наявність у засуджених мети ухилитися від мобілізації, та вказав у вироків, що вчиняючи відповідні протиправні дії, засуджені заподіяли шкоду інтересам держави невиконанням вимог ст. 65 Конституції України, порушенням Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57, ст. 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Формулювання обвинувачень у вказаних вироків містило обґрунтування наявності в засуджених не мети ухилитися від мобілізації, а мети заподіяти шкоду інтересам держави.

Водночас в ЄДРСР є й інші вирокі, в яких практично аналогічні фактичні обставини кваліфіковано судом по-іншому. Йдеться про вирокі Жовківського районного суду Львівської області від 26.07.2023 у справі № 444/2420/23, Любомльського районного суду Волинської області від 28.09.2022 у справі № 163/808/22, який було змінено вирокі Волинського апеляційного суду від 21.03.2023, а також Любомльського районного суду Волинської області від 24.10.2023 у справі № 163/2258/23, від 04.10.2023 у справі № 163/1525/23. Так, згідно з вирокі Жовківського районного суду Львівської області від 26.07.2023 у справі № 444/2420/23 чоловік 27 років купив у невстановленої слідством особи підроблене пенсійне посвідчення, в яке

було внесено недостовірну інформацію про наявність в нього інвалідності II групи та довідку ВЛК й тимчасове посвідчення військовозобов'язаного з відміткою про зняття його з військового обліку. Вказані підроблені документи він пред'явив працівнику державної прикордонної служби України, який виявив підробку та припинив вчинення протиправних дій. Дії засудженого кваліфіковано судом за ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358; ч. 4 ст. 358 КК. Така ж кваліфікація має місце і в інших вироках, наведених вище, в яких оцінювалися судом аналогічні обставини кримінального провадження (за винятком предмета підробки, яким в інших вироках були лише тимчасові посвідчення військовозобов'язаних і довідки ВЛК) та надавалася така ж кваліфікація. Водночас Любомльським районним судом Волинської області від 28.09.2022 у справі № 163/808/22 було визнано недоведеним вчинення засудженим злочину, передбаченого ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358 КК та визнано засудженого невинуватим у цій частині. Волинським апеляційним судом від 21.03.2023 вказаний вирок було скасовано, ухвалено новий вирок, яким засудженого визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358; ч. 4 ст. 358 КК.

У всіх вироках судами було встановлено, що засуджені були особами призовного віку, які підлягали мобілізації, не мали права перетинання державного кордону України під час дії запровадженого воєнного стану. Окрім того, у вирокі Любомльського районного суду Волинської області від 28.09.2022 у справі № 163/808/22 детально встановлено, що засуджений перебуває на військовому обліку з 10.12.2009, в ЗСУ не служив, а медичною комісією визнаний непридатним у мирний час та обмежено здатним у військовий час. Водночас у цих вироках не отримали кримінально-правової оцінки такі дії засуджених, як намагання незаконно перетнути державний кордон України з підробленими документами, що кваліфікувалися в згаданих попередніх трьох вироках за ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 332-2 КК.

Оцінюючи таку кваліфікацію, звернемо увагу на кілька аспектів, які потребують свого вирішення як на доктринальному, так і на правозастосовному рівнях.

По-перше, засуджені, як це впливає з аналізу вказаних вище вироків, обвинувачувалися судом у пособництві в підробленні офіційних документів, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358 КК. Як впливає з формулювань обвинувачень в остаточних судових рішеннях, саме так кваліфікувалися дії засуджених, що полягали у підшуканні через телеграм-канал осіб, які надавали

послуги з виготовлення підроблених офіційних документів, що могли стати підставою для перетинання громадянами України, які підлягали мобілізації, державного кордону, надання таким особам копій своїх важливих особистих документів, як-то паспорта, та, відповідно отримання підроблених документів. Пособником, як відомо, є особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню кримінального правопорушення іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, знаряддя чи засоби вчинення кримінального правопорушення, сліди кримінального правопорушення чи предмети, здобуті кримінально протиправним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню кримінального правопорушення (ч. 5 ст. 27 КК). Перелік способів пособництва, як впливає з нормативного визначення цього виду співучасника, є вичерпним. Тобто поза межами визначених у законі способів пособництво саме по собі існувати не може. Вчинення засудженими дій, які можна описати як налагодження співпраці з особами, які дали оголошення про можливість підроблення офіційних документів з метою сприяння ухиленню від мобілізації, не підпадає під жоден способів пособництва, закріплених у ч. 5 ст. 27 КК.

Окрім того, пособник – це вид співучасника, а тому для спільного вчинення кримінального правопорушення кількома особами мають бути притаманні як об'єктивні, так і суб'єктивні ознаки. Йдеться, наприклад, про спільність умислу, яка включає й спільну мету, що переслідують співучасники. Чи має місце спільність умислу на підроблення офіційних документів у ситуаціях, що розглядаються? Вочевидь, ні. Адже засуджені переслідували основну мету – ухилитися від мобілізації шляхом використання завідомо підроблених документів, а особи, яка виготовили такі документи, урахувавши заздалегідь сформований умисел на підроблення документів, які можуть використовуватися виключно для ухилення від мобілізації, переслідувала мету надати сприяння в такому ухиленні шляхом виготовлення підроблених офіційних документів. Тобто спільність умислу в особи, яка підробила офіційні документи (тимчасові посвідчення військовозобов'язаних й довідки ВЛК) та особи, яка використала їх для того, щоб ухилитися від мобілізації полягає не в бажанні спільно вчинити підроблення офіційних документів (кримінальне правопорушення, передбачене ст. 358 КК), а в бажанні спільно вчинити кримінальне правопорушення, передбачене ст. 336 КК, а саме ухилення від мобілізації.

По-друге, в окремих вироках, як зазначалося вище, не отримували кваліфікації дії засуджених, які намагалися незаконно перетнути державний кордон України з підробленими документами, що могли стати підставою для виїзду громадян України, чоловіків призовного віку, за межі території України під час дії воєнного стану. Вірніше, суди вбачали наявність у таких діях ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК, а саме використання завідомо підроблених офіційних документів. Вважаємо таку кваліфікацію неповною, оскільки вона не враховує ту обставину, що засуджені намагалися порушити прикордонну безпеку України, однак їм не вдалося цього зробити у зв'язку з виявленням ознак фальсифікації документів працівниками державної прикордонної служби України. Тому, на нашу думку, повною у такому разі можна визнавати кваліфікацію дій засуджених, які намагалися незаконно перетнути державний кордон України з підробленими офіційними документами, що дають право на виїзд громадян України, чоловіків призовного віку, за межі території України під час дії воєнного стану, шляхом їх пред'явлення працівникам державної прикордонної служби, як своєчасно виявили факт фальсифікації таких документів та припинили вчинення кримінального правопорушення, кваліфікувати за сукупністю ч. 4 ст. 354 та ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 332 2 КК. Адже в такому разі має місце ідеальна сукупність кримінальних правопорушень, яка вимагає інкримінування винуватим цих двох статей Особливої частини КК, а не котроїсь однієї з них.

По-третє, кваліфікація дій засуджених не відображає тієї обставини, що і використання завідомо підроблених офіційних документів, і порушення прикордонної безпеки України шляхом незаконного перетинання державного кордону було вчинено з метою ухилення від мобілізації. Таке мотивування наявності відповідної мети фігурує у вироках, що аналізуються. Вочевидь під час досудового розслідування було зібрано докази, що засуджені мали за мету ухилитися від мобілізації. Нагадаємо, що мета вчинення кримінального правопорушення входить у предмет доказування у кримінальному провадженні (п. 2 ч. 1 ст. 91 КПК). З огляду на те, що кримінальна відповідальність за ухилення від мобілізації передбачається у ст. 336 КК, постає закономірне питання: чи не міститься ознаки складу цього кримінального правопорушення в діях осіб, засуджених вироками, про які йдеться в цій статті? Адже згідно з даними та обставинами, які наведено в них, вбачається, що засуджені – це громадяни України чоловічої статі призовного віку.

В окремих судових рішеннях не з'ясовувалося, чи є засуджені військовозобов'язаними. Проте вказано, що вони купили підроблений офіційний документ – тимчасове посвідчення військовозобов'язаного. Згідно з п. 7 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 921, наказу Міністерства оборони України «Про тимчасове посвідчення військовозобов'язаного» від 21.11.2017 № 610 саме в цьому офіційному документі міститься інформація про придатність до проходження військової служби за станом здоров'я, а також про зняття з військового обліку. Підроблення саме такої юридично значущої інформації, яка одночасно з висновком ВЛК, що також був підробленим, могла стати підставою для перетинання засудженими державного кордону України, свідчить про те, що засуджені мали первісну та основну мету ухилитися від мобілізації, використовуючи для цього підроблені документи. В інших вироках, як відзначалося вище, судами досліджуються докази, зібрані органом досудового розслідування, які вказують на те, що засуджені були військовозобов'язаними, тобто суб'єктами складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК.

Оскільки мета ухилитися від мобілізації була домінуючою у кожному з кримінальних проваджень, які закінчилися ухваленням обвинувальних вироків, вона, на нашу думку, повинна отримувати самостійну кримінально-правову оцінку за ст. 336 КК. Як зазначалося вище, ухилення від мобілізації як суспільно небезпечне діяння може бути вчинено шляхом дії, якою і є намагання ухилитися, що реалізувалося у формі намагання перетнути державний кордон України з підробленими документами, які надавали право чоловікам призовного віку виїхати за межі території України з підстав, визначених законодавством України. Проте з огляду на те, що засуджені в усіх випадках були затримані під час намагання перетнути державний кордон України за обставин, наведених вище, ухилення від призову за мобілізацією є незакінченим та підлягає кваліфікації за ч. 2 ст. 15 – ст. 336 КК. Водночас така кваліфікація може мати місце лише в разі, якщо органом досудового розслідування буде зібрано докази, а судом безпосередньо досліджено ту обставину, що обвинувачені були військовозобов'язаними та переслідували мету ухилитися від мобілізації.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши остаточні судові рішення у кримінальних провадженнях, відповідно до яких фактичні обставини полягали в купівлі засудженими підроблених документів, що надають право виїзду громадянам України, чоловікам призовного віку,

за межі України з метою ухилитися від мобілізації, зроблено ряд важливих висновків, які потребують подальших доктринальних досліджень. Засуджені, які самі знайшли осіб, що виготовили їм підроблені офіційні документи, які слугують підставою їх виїзду за межі території України, не можуть кваліфікуватися як пособництво в підробленні офіційних документів (ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358 КК), оскільки засуджені не виконують тим самим жодних дій, що підпадають бодай під один спосіб пособництва. Більше того, така взаємодія цих двох суб'єктів не має всіх необхідних ознак співучасті, зокрема спільності умислу, оскільки кожен з них переслідує свою мету, відмінну від мети іншої особи. Пред'явлення особою завідомо підроблених документів працівнику державної прикордонної служби, який виявив таку підробку та запобіг фактичному незаконному перетинанню державного кордону України, посягають на прикордонну безпеку нашої держави, що має бути відображено під час кримінально-правової оцінки таких дій. Запропоновано кваліфікувати вказані дії за ч. 4 ст. 358 КК та ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 332-2 КК. Насамкінець обґрунтовано, що у разі наявності доказів про те, що така особа є військовозобов'язаною, і вона намагалася незаконно перетнути державний кордон України з метою ухилитися від мобілізації, такі дії підлягають кваліфікації за ч. 2 ст. 15 – ст. 336 КК. Адже такий мотив є домінуючим в особи та скеровує всі інші протиправні дії, вчинені нею. Лише така кваліфікація є повною та здатна слугувати передумовою справедливого покарання, призначеного особі, яка, маючи обов'язок захищати Вітчизну, намагалася ухилитися від мобілізації, порушуючи прикордонну безпеку України.

Література

1. Курилюк Ю. Б. Адміністративно-правові та кримінологічні засади забезпечення правопорядку в прикордонній сфері України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук; 12.00.07, 12.00.08; Класичний приватний ун-т. Запоріжжя, 2020. 36 с.
2. Кропивничанин хотів виїхати за кордон з фіктивною позначкою в паспорті / Офіційний вебсайт загальноукраїнського суспільного каналу тв інтернет-ЗМІ «Суспільне. Новини». 23.01.2023. URL: <https://suspilne.media/667364-kropivnicanin-hotiv-viihati-za-kordon-z-fiktivnou-poznackou-v-pasporti/>
3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування у 2020, 2021, 2022 та 2023 роках / офіційний вебсайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 21.01.2024).
4. Звіти про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2020, 2021 та 2022 роки / офіційний вебсайт «Судова влада». URL: <https://court.gov.ua/inshe/sudova-statystyka/> (дата звернення 21.01.2024).

5. Александрова А. Ю. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову за мобілізацією: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Дніпропетр. Держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2018. 208 с.

Анотація

Загинець-Заболотенко З. А. Порушення прикордонної безпеки України з метою ухилення від призову на військову службу під час мобілізації: окремі аспекти кваліфікації. – Стаття.

У статті на підставі аналізу судової практики проаналізовано випадки кваліфікації судами таких ситуацій, коли чоловіки, громадяни України призовного віку, замовили на придбали підроблені офіційні документи, що дають підставу під час воєнного стану виїхати за межі України (тимчасові посвідчення військовозобов'язаних, довідки військово-лікарських комісій, пенсійних посвідчень), пред'явивши їх працівникам державної прикордонної служби, які виявили ознаки фальсифікації документів та припинили вчинення відповідних протиправних дій. Констатовано, що засуджені, які самі знайшли осіб, що виготовили їм такі підроблені документи, які можуть слугувати підставою їх виїзду за межі території України, не можуть кваліфікуватися як пособництво в підробленні офіційних документів (ч. 5 ст. 27 – ч. 1 ст. 358 КК), оскільки засуджені не виконували тим самим жодних дій, що підпадають бодай під один спосіб пособництва. Більше того, така взаємодія цих двох суб'єктів не має всіх необхідних ознак співучасті, зокрема спільності умислу, оскільки кожен з них переслідує свою мету, відмінну від мети іншої особи. Пред'явлення особою завідомо підроблених документів працівнику державної прикордонної служби, який виявив таку підробку та запобіг фактичному незаконному перетинанню державного кордону України, посягають на прикордонну безпеку нашої держави, що має бути відображено під час кримінально-правової оцінки таких дій. Запропоновано кваліфікувати вказані дії за ч. 4 ст. 358 та ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 332-2 КК. Обґрунтовано, що в разі наявності доказів, що така особа є військовозобов'язаною, і вона намагалася незаконно перетнути державний кордон України з метою ухилитися від мобілізації, такі дії підлягають кваліфікації за ч. 2 ст. 15 – ст. 336 КК. Адже вказана мета є домінуючою в такої особи та скеровує всі інші протиправні дії, вчинені нею. Лише така кваліфікація є повною та здатна слугувати передумовою справедливого покарання, призначеного особі, яка, маючи обов'язок захищати Вітчизну, намагалася ухилитися від мобілізації, порушуючи прикордонну безпеку України.

Ключові слова: прикордонна безпека, державний кордон України, ухилення від призову під час мобілізації, підроблення, офіційний документ.

Summary

Zahynets-Zabolotenko Z. A. Violation of border security of Ukraine with the aim of evading conscription for military service during mobilization: certain aspects of qualification. – Article.

Based on the analysis of judicial practice, the article analyzes the cases of qualification by the courts of such situations when men, citizens of Ukraine of conscription age, ordered and purchased forged official documents, which provide a reason to leave Ukraine during martial law (temporary identification cards of conscripts, military certificates medical

commissions, pension certificates), presenting them to employees of the state border service, who discovered signs of falsification of documents and stopped the corresponding illegal actions. It was established that convicts who themselves found persons who produced such forged documents for them, which can serve as a basis for their departure from the territory of Ukraine, cannot be qualified as aiding and abetting the forgery of official documents (Part 5 of Article 27 – Part 1 of Article 358 of the Criminal Code of Ukraine), since the convicts did not thereby perform any actions falling under at least one method of aiding and abetting. Moreover, such an interaction of these two subjects does not have all the necessary signs of complicity, in particular, a common intention, since each of them pursues his own goal, which is different from the goal of the other person. Presentation of knowingly forged documents by a person to an employee of the state border service, who discovered such forgeries and prevented the actual illegal crossing of the state border

of Ukraine, encroaches on the border security of our country, which should be reflected during the criminal-legal assessment of such actions. It is proposed to qualify the specified actions under Part 4 of Article 358 and Part 2 of Article 15 – Part 1 of Article 332-2 of the Criminal Code of Ukraine. It is substantiated that if there is evidence that such a person is conscripted, and he tried to illegally cross the state border of Ukraine in order to evade mobilization, such actions are subject to qualification under Part 2 of Article 15 – Article 336 of the Criminal Code of Ukraine. After all, the specified goal is dominant in such a person and directs all other illegal actions committed by him. Only such a qualification is complete and can serve as a prerequisite for a just punishment imposed on a person who, having the duty to protect the Motherland, tried to avoid mobilization, violating the border security of Ukraine.

Key words: border security, state border of Ukraine, evasion of the draft during mobilization, forgery, official document.